

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

ΣΕΚΕ, Πατριαρχική Επιτροπή, 1^ο Παγκόσμιο Πανποντιακό Συνέδριο

Μονάδες 12

A2. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση.

Το 1908 το Κρητικό Ζήτημα επηρεάστηκε από:

- α. την προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας από την Αυστρία.
- β. την ένωση της Θεσσαλίας με την Ελλάδα.
- γ. την προσάρτηση της Ανατολικής Ρωμυλίας στη Βουλγαρία.
- δ. την ανακήρυξη της Βοσνίας σε ανεξάρτητο βασίλειο.

Μονάδες 2

A3. Να χαρακτηρίσετε ως σωστές ή λανθασμένες τις παρακάτω προτάσεις.

- α. Η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος ιδρύθηκε στα τέλη του Α' Βαλκανικού Πολέμου.
- β. Η Ελλάδα ενεπλάκη στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο το 1915.
- γ. Στα χρόνια του Μεσοπολέμου η Ελλάδα είχε ομογενοποιηθεί εθνικά.
- δ. Μετά το θάνατο του Κωλέττη, το 1847, το γαλλικό κόμμα πέρασε σε φάση παρακμής.
- ε. Το πολίτευμα της συνταγματικής μοναρχίας καθιερώθηκε με το Σύνταγμα του 1864.
- στ. Στις εκλογές του 1875 το τρικουπικό κόμμα εξασφάλισε την απόλυτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία.
- ζ. Η πτώχευση του 1893 συνετέλεσε στη διαμόρφωση κλίματος δυσπιστίας προς τα πολιτικά κόμματα.

Μονάδες 7

B1. Γιατί το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων έχει χαρακτηριστεί ως το σημαντικότερο επίτευγμα του νέου ελληνικού κράτους;

Μονάδες 13

B2. Ποια φαινόμενα προκαλούν τη σοβαρή εσωτερική κρίση στην Κρητική Πολιτεία μετά τα 2 πρώτα δημιουργικά χρόνια; Ποια διάσταση απόψεων παρατηρείται μεταξύ πρίγκιπα Γεωργίου και Ελ. Βενιζέλου στο ζήτημα της ένωσης Κρήτης-Ελλάδας.

Μονάδες 16

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ. «Το νέο κόμμα νίκησε πάλι στις εκλογές του Μαρτίου του 1912, στις οποίες πήραν μέρος όλες οι πολιτικές δυνάμεις. Αυτή τη φορά ανέδειξε 145 βουλευτές, ενώ τα αντίπαλα κόμματα κέρδισαν 36 έδρες. Κατά κύριο λόγο στη σύνθεσή του περιλαμβάνονταν οι ανερχόμενες μεταπρατικές και εμπορικές τάξεις (και πολλοί γαιοκτήμονες), μέλη διαφόρων επαγγελματικών ενώσεων, καθώς και τη νεότερη γενιά αξιωματικών της καριέρας. Τα υπόλοιπα μέλη του προέρχονταν από το χώρο των αγροτικών κομμάτων της Θεσσαλίας, των σοσιαλιστών (από τους οποίους έκλεψε την παράσταση ο Βενιζέλος), από δημοκρατικά στοιχεία που ανήκαν στην αριστερή πτέρυγα του Στρατιωτικού Συνδέσμου, και τέλος από άτομα που προέρχονταν από το κόμμα των Τρικουπικών, όπως επίσης και στοιχεία που είχαν μεταπηδήσει καλώς ή κακά από τους συντηρητικότερους πολιτικούς σχηματισμούς. Σε μεγάλο βαθμό το λεγόμενο κόμμα των Φιλελευθέρων το αποτελούσαν οι προσωπικοί οπαδοί του Βενιζέλου, ή μάλλον ένα συνονθύλευμα από τους προσωπικούς οπαδούς των λιγότερο σπουδαίων ηγετών, που είτε ανήκαν στο στενό του περιβάλλον, είτε προτίμησαν να προωθηθούν πολιτικά υποστηρίζοντάς τον. Εκείνο που επιδίωξε ο Βενιζέλος δεν ήταν τόσο ένα φιλελεύθερο κόμμα όσο μια κοινοβουλευτική δικτατορία. Παρόλο που ίδρυσε συνδέσμους Φιλελευθέρων στις εκλογικές περιφέρειες, δεν δημιουργήθηκε μια οργάνωση που να ασκεί έλεγχο στο κεντρικό γραφείο του κόμματος. Απεναντίας καθοδηγούνταν από τα ανώτερα όργανα. Τελικά, δεν διέφεραν και τόσο από τις τοπικές ομάδες φίλων που σχημάτιζαν τα άλλα κόμματα. Ίσως πρόσθεταν μια επίφαση δύναμης και ενότητας στο κόμμα, αλλά κάτω από την επιφάνεια εξακολουθούσαν να βασιλεύουν οι διαιρέσεις και οι αντιζηλίες. Ο Βενιζέλος κρατούσε, όπως και ο Τρικούπης πριν από αυτόν, τα πράγματα υπό τον έλεγχό του, γιατί είχε τη δύναμη που πήγαζε από την ισχυρή θέση του στο κοινοβούλιο. Το κύρος του μάλιστα εμφανιζόταν αδιαμφισβήτητο. Αλλά στην Ελλάδα μια ισχυρή κοινοβουλευτική θέση ανοίγει δύο δρόμους. Η έλλειψη ισχυρής αντιπολίτευσης απέξω μπορούσε να προκαλέσει συννομιώσεις στο εξωτερικό. Οπωσδήποτε, ο Βενιζέλος δεν εκπροσωπούσε το σύνολο του εκλογικού λαού. Υπήρχαν στις διάφορες εκλογικές περιφέρειες ισχυρές μειονότητες ψηφοφόρων που δεν εκπροσωπούσαν καθόλου στη Βουλή και, μολονότι προς το παρόν δεν είχε κάνει την εμφάνισή της καμιά υπολογίσιμη αντιπολιτευτική ομάδα, υπήρχε πληθώρα αντιβενιζελικών σε όλη τη χώρα.»

Douglas Dakin, «Η ενοποίηση της Ελλάδας», σελ. 279 – 280

Αφού μελετήσετε τις πληροφορίες του παραθέματος και σε συνδυασμό με τις ιστορικές σας γνώσεις να παρουσιάσετε τη δομή του κόμματος των Φιλελευθέρων καθώς και την κοινωνική και πολιτική προέλευση των οπαδών του.

Μονάδες 25

A. ΠΗΓΗ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΤΤΑ

«Οι όροι της συνθήκης που υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 22 Νοεμβρίου του 1918 μαρτυρούσαν την αποφασιστικότητα των Μεγάλων Δυνάμεων να διατηρήσουν τη μεταξύ τους ομοφωνία στο Ανατολικό Ζήτημα. Οι εδαφικοί όροι ήταν ανέλπιστα επεικελές για την Ελλάδα, η οποία έχανε μόνο ορισμένα στρατηγικής σημασίας υψώματα στη συνοριακή γραμμή. Οι οικονομικοί όροι όμως ήταν επαχθείς. Η Ελλάδα έπρεπε να καταβάλει στην Τουρκία πολεμική αποζημίωση ύψους 4.000.000 τουρκικών λιρών, αντί των 10.000.000 που η τελευταία απαιτούσε. Για να αποπληρωθεί το δάνειο που θα έδιναν οι Μεγάλες Δυνάμεις στην Ελλάδα για την αποπληρωμή της αποζημίωσης, αλλά και για τη διασφάλιση των συμφερόντων των ομολογιούχων, ορίστηκε διεθνής οικονομική επιτροπή για τον έλεγχο των δημοσιονομικών του ελληνικού κράτους (Επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου). Αντίθετα από τα παραπάνω, επιτυχής ήταν για την Ελλάδα η διευθέτηση του Κρητικού Ζητήματος. Η Κρήτη απέκτησε καθεστώς αυτονομίας, ύπατος αρμοστής των Μεγάλων Δυνάμεων ορίστηκε ο δευτερότοκος γιος του

βασιλιά Γεωργίου Α', πρίγκιπας Γεώργιος, διατηρήθηκε η υψηλή κυριαρχία του σουλτάνου και διατάχθηκε η εκκένωση του νησιού από τις τουρκικές φρουρές. Ο Γεώργιος αποβιβάστηκε στην Κρήτη το Δεκέμβριο του 1898 και έγινε δεκτός με ενθουσιασμό, καθώς η εκεί παρουσία του ερμηνεύτηκε ως αρχή της ένωσης.»

Αξιοποιώντας το κείμενο της πηγής και τις ιστορικές σας γνώσεις να εξετάσετε:

α. Τα γεγονότα που οδήγησαν στην έναρξη επίλυσης του Κρητικού Ζητήματος.

β. Τις διαδικασίες εκπόνησης του πρώτου Κρητικού Συντάγματος.

Μονάδες 25

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Σ.Ε.Κ.Ε.: Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 97 – 98: «Οι υψηλοί ... (Κ.Κ.Ε.)» και σελ. 47: «Προς το τέλος ... Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος».

Πατριαρχική Επιτροπή: Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 142 – 143: «Η επιστροφή ... Θράκη»

1^ο Παγκόσμιο Πανποντιακό Συνέδριο: Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 250: «Η Ρωσική Επανάσταση ... Σοβιετικής Ένωσης»

A2. → γ.

A3. α. → Λάθος, β. → Λάθος, γ. → Σωστό, δ. → Σωστό, ε. → Λάθος, στ. → Λάθος, ζ. → Σωστό

B1. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 163: «Η αποκατάσταση ... που επιτεύχθηκε.»

B2. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 208-209: «Το θετικό ... κλίμα διχασμού.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

Γ. Μετά το κίνημα του Στρατιωτικού συνδυασμού στο Γουδί τον Αύγουστο του 1909, προκηρύχθηκαν εκλογές οι οποίες έγιναν στις 8 Αυγούστου του 1910. Στις εκλογές αυτές εμφανίστηκαν ανεξάρτητοι υποψήφιοι με σύνθημα την «ανόρθωση» και ζητούσαν την υλοποίηση των αιτημάτων των συντεχνιών καθώς και την επίλυση του αγροτικού ζητήματος. Οι εκσυγχρονιστές αυτοί συσπειρώθηκαν γύρω από το πρόσωπο του νεοφερμένου τότε Κρητικού πολιτικού Ελευθερίου Βενιζέλου. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 89: «Φορείς ... ακτήμονες.» και «Οι εκσυγχρονιστές ... αναμέτρηση.». Ο Βενιζέλος ίδρυσε το κόμμα των Φιλελευθέρων στις 22 Αυγούστου 1910. Το κόμμα αυτό περιλάμβανε – σύμφωνα με το παράθεμα – τις ανερχόμενες μεταπρατικές και εμπορικές τάξεις, μέλη διαφόρων επαγγελματικών ενώσεων καθώς και τη νεότερη γενιά αξιωματικών καριέρας. Εξάλλου ο Βενιζέλος στην προσπάθειά του να πραγματοποιήσει θεσμικό εκσυγχρονισμό που θα καθιστούσε το κράτος αποτελεσματικό και αξιόπιστο αλλά στη διάθεσή του να προσηλωθεί στην ιδέα της ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους, είχε στο πλευρό του την ελληνική αστική τάξη. Οι Έλληνες αυτοί πλούτιζαν σε όλη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου και φιλοδοξούσαν να κυριαρχήσουν και πολιτικά στο χώρο όπου άπλωναν τις οικονομικές τους δραστηριότητες. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 48: «Ο Βενιζέλος ... δραστηριότητες.». Τα υπόλοιπα μέλη του κόμματος των Φιλελευθέρων προέρχονταν από το χώρο των αγροτικών κομμάτων της Θεσσαλίας, από το χώρο των σοσιαλιστών, καθώς και από δημοκρατικά στοιχεία της αριστερής πτέρυγας του Στρατιωτικού Συνδέσμου. Επίσης υπήρχαν οπαδοί που προέρχονταν από το κόμμα των πρώην Τρικουπικών, αλλά και μερικοί που προέρχονταν από πιο συντηρητικούς πολιτικούς σχηματισμούς και είχαν καλόπιστα μεταπηδήσει στο κόμμα των Φιλελευθέρων. Το κόμμα το αποτελούσαν κατά κύριο λόγο οι προσωπικοί οπαδοί του Βενιζέλου ή μάλλον ένα ετερόκλητο σύνολο από τους προσωπικούς οπαδούς των λιγότερο σπουδαίων ηγετών. Οι άνθρωποι αυτοί είτε ανήκαν στο στενό του περιβάλλον, είτε προτίμησαν να προωθηθούν πολιτικά υποστηρίζοντάς τον. Αναφορικά με τη δομή του, το κόμμα του Βενιζέλου ήταν προσωποπαγές. Ο Βενιζέλος έλεγχε τα πάντα και οι σύνδεσμοι Φιλελευθέρων δεν έπαιζαν ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής του κόμματος. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 91 – 92: «Όσον αφορά ... άλλο κόμμα».

Δ. α. Η επαχθής ήττα του 1897 οδήγησε στην ελληνoturkική συνθήκη που υπεγράφη στην Κωνσταντινούπολη στις 22 Νοεμβρίου του 1897. Η συνθήκη αυτή εξέφραζε, μεταξύ άλλων, την επιθυμία των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων να αποφύγουν τις μεταξύ τους τριβές εξαιτίας του Ανατολικού Ζητήματος. Σχετικά με τις ελληνoturkικές διαφορές (σύνορα, τουρκική απαίτηση για αποζημίωση και Κρητικό Ζήτημα), προβλεπόταν τρεις βασικές ρυθμίσεις. Σε εδαφικό επίπεδο η Ελλάδα δεν υφίστατο σοβαρές απώλειες, καθώς έχασε μόνο ορισμένα υψώματα στρατηγικού ενδιαφέροντος κατά μήκος της συνοριακής γραμμής. Σε οικονομικό επίπεδο ορίστηκε ως αποζημίωση για την πολεμική σύγκρουση με την Τουρκία το ποσό των 4.000.000 λιρών, αντί 10.000.000 που απαιτούσε η Υψηλή Πύλη. Προκειμένου να διευθετηθεί το ζήτημα, ορίστηκε επιτροπή Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ) με σκοπό τον έλεγχο των οικονομικών του ελληνικού κράτους και την προστασία των συμφερόντων όλων των εμπλεκομένων (δανειστές, ομολογιούχοι κ.λ.π.).

Σε σχέση με το Κρητικό Ζήτημα τα πράγματα ήταν καλύτερα για την Ελλάδα. Το νησί αυτονομήθηκε διατηρώντας την υψηλή κυριότητα του σουλτάνου, ενώ ταυτόχρονα απομακρύνθηκε από αυτό ο τουρκικός στρατός. Ως ύπατος αρμοστής του νέου καθεστώτος της Κρήτης ορίστηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις ο πρίγκιπας της Ελλάδας Γεώργιος, δευτερότοκος γιος του βασιλιά Γεωργίου του Α'. Αυτή η επιλογή ερμηνεύτηκε από την ελληνική πλευρά ως προάγγελος της πολυπόθητης Ένωσης, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 206: «Μέσα σε ... διεθνή προστασία».

β. Το νέο καθεστώς που διαμορφώθηκε στην Κρήτη το 1898 ονομαζόταν Κρητική Πολιτεία και προβλεπόταν να έχει δικό του Σύνταγμα, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 206 – 207.

Επιμέλεια

Καλουτσάκης Αγησίλαος • Λέκκας Αστέριος

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ